

Biblioteca Populară
MINERVA

No. 22

RĂSBOIUL
ROMÂNILOR

PENTRU NEATĂRNARE

Vol. III

**15
BANI**

EDITURA INSTITUT GRAFIC
MINERVA
BUCUREȘTI

BIBLIOTECA POPULARĂ
«MINERVA»

No. 22

RASBOIUL
ROMÂNILOR
Pentru Neatârnare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VOL. III.

BUCUREȘTI

Institutul de Arte grafice și Editură „MINERVA”

B-dul Academiei 3.

1908

222175

TOATE DREPTURILE REZERVATE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Războiul Românilor pentru Neatârnare

(Urmare din No. 21)

XIII. — Atacul și căderea Griviței.

Ora atacului sunând, operațiunile începură.

Românii, după cum am arătat mai sus, erau așezați cam către Nord-Est, așa că poziția cea mai greu de luat, Grivița, le era ținta lor. Armata română, care înaintă spre Grivița, era compusă din 11 batalioane; la aceste se mai adăugau încă 3 batalioane ruse. Artileria noastră la ora 2 și jum., începù din nou bombardarea; pedestrirea la un semn al comandanților începe înaintarea. După ce străbat o distanță de 900 de metri, luând-o pe coasta vâlcelei, care-i desparte de redută, ajung sus pe creastă, în fața redutei. Artileria noastră încetează focul. O tăcere mormântală cuprinse pe toți. De pe creasta unde ajunsese, sol-

dații noștri credeau, că vor da imediat de rețută, dar în fața lor se deschidea încă o vâlcea de vre'o 600 metri lungime. Această vâlcea s'a numit *valea sângelui* din cauza multor vărsări de sânge, ce au avut loc aci în numeroasele lupte ale creștinilor cu Turcii. Timpul eră noros și o bură ploioasă umezea fețele tuturor. După ce străbat și această vale, ajung apoi sus pe celălalt povârniș al vâlcelei, cu mare greutate, din cauza pământului noroios.

Turcii, cari erau așezați pe muchea clinei, încep focul asupra trupelor cari ajunseseră sus, și acelor ce înaintau, pricinuind aliaților mari pierderi. Maiorul Șonțu, care eră în fruntea trupelor noastre, încorajă soldații. «Inainte» strigă viteazul maior, dar de odată căzù lovit de moarte de gloanțele vrăjmașe. Soldații lui însă gonesc pe Turci din întăritura din fața redutei. Dar mare le fù mirarea aliaților, când înaintând în fața Griviței observară, atunci, pentru prima oară, că în afară de reduta ce trebuia atacată mai eră una, care eră așa de

bine întocmită de Turci, încât, nu se putea vedeă de cât numai la fața locului, Stat-majorul rusesc care pretindeă, că cunoaște toate pozițiunile mării redute nici nu observase această a doua întăritură, înadins făcută așa de invizibilă pentru a înșelă pe vrăjmaș. Armata noastră eră în acest caz insuficientă pentru a le atacă și a respinge pe vrăjmaș dintr'însele. Vitejia, însă, fără seamăn a soldaților nu putea să-i țină pe loc. «Înainte copii» comandă colonelul Ipătescu, iar soldații români se aruncară, ca niște lei. Turcii, văzând acest curaj nespus al inamicului, care veniă în contra lor descoperit și înaintă neconținut prin ploaea gloanțelor, deschiseră asupra Românilor și un foc teribil de tunuri, căci asvârleau șrapnele. Infanteriștii turci aveau o poziție strălucită, căci trăgiau, fiind ascunși în întăriturile lor; focul turcesc veniă întreit, căci în cele trei caturi ale redutei erau așezați pușcași, cari aveau gloanțe multe la îndemână. Totuși soldații noștri înaintau. «După mine băeți!» zice căpitanul Mără-

cineanu și în fruntea batalionului sări în șanț, unde cade străpuns de gloanțele și baionetele musulmane. Vitejii noștri dau năvală cu toții, dar cad unul câte unul de focul infanteriei turce, care trăgea de sus. Cu sutele cădeau Români, dar nicio dată nu s'ar fi gândit, să se retragă în fața acestor pierderi legitime. Pe câmpul de luptă rămaseră 26 de ofițeri și 1200 de soldați.

Comandantul diviziei de luptă, colonelul Anghelescu, văzând că e imposibil ceia-ce se încearcă, și socotind că e prea puțin numărul celor ce atacă, retrase restul trupelor, ce mai rămaseră în fața redutei. Iar Turcii, neomenoși și câinoși ca întotdeauna, începură să batjocorească pe cei rămași pe câmpul de luptă, iar pe eroii noștri Șonțu și Mărăcineanu îi înfipseră pe parapetul redutei. Această purtare barbară a jignit pe toată lumea, căci ce-i mai sfânt de cât corpul eroului căzut în luptă, pentru a-și face datoria către patrie?

Pe când acestea se petreceau cu co-

Ioana de atac a diviziunii a 3-a române, o altă luptă se da de vr'o 5 batalioane a diviziei a 4-a în altă parte a redutei Grivița. Și aci Turcii au căutat, să lase pe Români, să se apropie, pentru-ca apoi să-i lovească cu putere. Românii înaintază în cap cu loc-colonel Voinescu. Dar de odată focul groaznic al puștilor și șrapnelor turcești, rupe rândul Românilor, cari încep retragerea.

În acest moment, colonelul Angelescu, trimise vorbă către Domnitor, în cari îi arată greaua pozițiune în cari au fost Românii la primul atac, înștiințându-l în acelaș timp de fatala descoperire a unei a doua redute nebăgată în seamă de statul major rus.

La ora 4, după ce colonelul Angelescu își reînnoește trupele, pornește din nou la atac, iar ostașii arătau negrăită bărbăție. Prin ploaia de gloanțe și tunuri turcești, vitejii noștri înaintau a treia oară, dar fură nevoiți a se retrage în fața numeroaselor pierderi fără nici un succes. Se mențineau însă pe pozițiile ocupate cu mare îndârjire. Tocmai după ce ata-

curile acestea fură date, soseau și trupele ruse, cari întârziaseră din cauza ceței și negurei, ce le încurcase drumul.

Românii, cari vedeau venind un nou ajutor se îndârjiră din nou, entuziasmul se aprinse, ațâțat mai ales de cuvintele înflăcărate ale colonelului Voinescu și maiorului Candiano Popescu. Se reped din nou asupra redutei, fiind acum ajutați și de Ruși, dar sânt îndată respinși cu mari pierderi. Turcii cari erau la bun adăpost, se îndârjeau și ei din ce în ce mai mult.

Situația aliaților eră foarte tristă. În toate părțile atacul Plevnei eră respins cu îndârjire de către fanatismul turcesc. Noaptea se apropia, fără ca aliații după atâta vreme, să fi avut vr'un succes. Domnitorul nostru călărea în toate părțile pe câmpul de luptă. La un loc găsi adunați mai mulți soldați ai batalionului al 2-lea de vânători, cari strânși în jurul steagului își numărau pe cei perduți dintre camarazii lor de batalion. «Ce faceți copii?» le strigă Suveranul.

«Ce să facem, Măria ta» răspunseră soldații prin graiul unui sergent cu fața încă aprinsă de truda ce 'ndurase în acea zi, «ne-au prăpădit păgânii și uite câți am mai rămas dintre noi»—«Cum?» răspunse Domnul, «dar voi toți câți sânteți aici sânteți sdraveni și voinici, și acolo mai văd alți tovarăși d'ai voștri. Adunați-vă, mergeți înainte cu vitejie, ș'a voastră va fi isbânda, voi veți scăpa cinstea zilei de azi». Un «ura» puternic eși din piepturile soldaților, cari strângându-și rândurile numai de cât înaintau din nou asupra Griviței, pentru a se aruncă în foc.

În sfârșit pentru a patra oară în amurgul serii, trupele rămase din divizia 4-a sub conducerea locot-colonel Voinescu și a căpitanului Groza, se aruncă asupra teribilei redute, înaintea cărei se jertfise atâtea suflete, Trupele noastre cu maiorul Candiano-Popescu în frunte intră în redută. După o luptă inversiunată piept la piept între aliați și Turci, aceștia din urmă caută să scape care în cotro. În mâinile Românilor rămân 5 tunuri

turcești, iar soldatul Grigorie Ion, caporalul Nica Vasile și sergentul Stan Gheorghe, toți din batalionul 2 de vânători, reușesc, după o înverșunată luptă, să ia din mâna vrășmașului *1 drapel*.

«Onoarea zilei este scăpată, valoarea armatei Române este de acum dovedită în ochii tuturor». Perderile aliaților însă sânt foarte mari. Mai mult de 16000 de morți și răniți zăceau pe câmpul luptei. Numai Românii au avut pierderi de 2000 de soldați și 59 de ofițeri.

Domnitorul, când a auzit de luarea Griviței izbucni în aplauze de bucurie, iar marele Duce plângea, de această veste îmbucurătoare, și mulțumi Domnului nostru pentru vitejia eroilor României.

Iar soldații, vrednici de lauda lumii întregi, din ce se luptau, cu atât mai mult se aprindeau. Nici răniții nu simțeau durerile lor și poate că nici în cei morți nu se stinse încă sentimentul de datorie către patria lor. — «In mijlocul chinurilor, cei cărora le rămânea

graiu să vorbească, nu se plâneau de soartă-le, dar cereau să dovedească, că și-au făcut datoria de oșteni. «Uite pușca domnule doctor ziceau ei în momentul, când acesta se apropia să le vindice rana «primește-mi pușca să nu se zică, c'am aruncat-o, or c'am lăsat-o în mâna Turcului, ș'am necinstit arma stăpânirei». Nu știu, dacă vr'un sentiment mai intens al datoriei către patrie poate ființa. Românul nu luptă din fanatism sau din simpla plăcere barbară ca musulmanii, ci eră conștient că îndeplinește o datorie către patria mămă.

Iar noi, azi, când ne aducém aminte măcar odată pe an, la 30 August, de cuvintele acestor eroi ai noștri, de lupta lor fără preget pentru apărarea patriei, să ne încălzim cu toții la focul lor și uniți cu toții, să căutăm să păstrăm cu cinste ceia ce ei, cu prețul sângelui lor, ne-au hărăzit.

IX. — Alte lupte după înfrângerea Turcilor la Grivița.

Grivița fusese luată; armata română era recunoscută ast-fel ca una din cele mai viteze armate de însu-și Impăratul printr'o scrisoare către Domnul nostru : declarațiunile rusești și românești stră-luceau pe piepturile voinicilor noștri, de la general și până la soldat. Dar perderea ce suferiseră aliații nu făcea pentru câștigul mic ce-l avusese. S'au convins acum, încăpătânații Ruși, că vorbele Domnitorului nostru nu erau nevrednice de luat în samă. S'a convins Impăratul, că Plevna nu putea să cadă așa de ușor, mai ales când era apărată de viteazul și neobositul Osman-Pașa. De aceea Impăratul, desperat de atâtea pierderi, socotea c'ar fi mai bine, să se retragă armatele aliate și să aștepte până când vor veni alte ajutoare din Rusia. Domnul nostru însă spunea, că e mai bine să nu părăsim pozițiile cucerite ci să le păstrăm bine, înapoi să

nu dăm, ci tot înainte să mergem. La ce s'a vărsat atâta sânge creștinesc, dacă acum trebuia să părăsim și puținul ce câștigasem? Părerea Domnului nostru fu de astă-dată băgată în seamă, căci și Rușii înși-și se temeau să nu-și mai facă înși-le încă vr'o năsbâtie.

Turcii încercau într'una. să ia din mâinile Românilor Grivița, dar totul fu în zadar. Reduta aceasta, însă, eră așezată lângă o alta la apropiere de câte-va sute de metri, pe care Români au botezat-o cu numele de Grivița No 2. Din această a doua Turcii făceau mult rău aliaților, căci focurile turcești puteau fi bine îndreptate asupra Românilor din Grivița cucerită. De aceia Domnitorul nostru dădu ordin colonelului Sachelarie de a ataca și această redută a doua. Dar după patru încercări foarte viteze reduta rămase în mâna vrășmașă.

In prejurul Plevnei totul mergeă greu; timpul eră ploios și urât, iar pe la începutul lunii Octombre începuse să ningă. Trupele începură să se îmbolnăvească;

iar Osman-Paşa primea muniţii şi proviziuni de hrană dinspre apus de Plevna, şi astfel muşirul turc se întărea.

Pe la 15 Septembrie soseşte pe câmpul de luptă şi generalul Todleben, celebrul apărător al Sevastopolului. Dânsul aprobă în totul planul Măriei Sale Domnitorului României. Dacă de la început s'ar fi urmat după vorba Comandantului de Vest, atunci ar fi fost mai uşor de luat terribila cetate turcească. Dar acum era târziu. Graba rusească făcuse mii de victime.

După aceasta începură lucrările pentru a constrânge pe Turci să se predea prin foame. Se fac în jurul Plevnei întărituri de pământ. La 26 Septembrie încep a sosi şi ajutoarele mult aşteptate din Rusia ; se găseau acum o sută de mii de oameni în faţa Plevnei şi totuşi tocmai îndestui nu erau pentru cucerirea definitivă a Plevnei.

Un nou atac este îndreptat în contra Griviţei No. 2, în ziua de 7 Octombrie de către regimentul 7 de linie, batalionul 1 de vânători şi câte un batalion

din regimentele 5 și 13 de dorobanți, dar Românii sânt iarăși respinși cu pierderi mari. O mie de oameni și 22 ofițeri s'au pierdut în această luptă. Eră parcă făcut, ca în această cetate să se stingă fala țarei noastre, eroii noștri, vrednici urmași ai lui Mihai și Ștefan.

X.— Domnitorul nostru și soldații români după luptă.

Domnitorul nostru, bun la inimă, cum e el, merse de vizită la ambulante pe răniții ruși și români și fie-căruia îi adresă cuvinte de mângâere.

Iar celor în puțință de a lupta le adresă vorbe înflăcărătoare și mulțumiri, din partea țari pentru sacrificiile lor fără seamăn. Iată ce spunea gloriosul nostru domn după bătălia dela Grivița:

Ostași,

«In bătălia de la 30 August, ca și în luptele care au precedat și urmat această memorabilă zi, voi ați dovedit

că virtuțile străbune n'au perit din rândurile oștenilor români. Sub focul cel viu al inamicului ați înfruntat moartea cu bărbăție, ați luat o redută, un drapel și trei tunuri. Țara vă va fi recunoscătoare de devotamentul, de abnegațiunea voastră; iar Eu, ca domnul și Comandantul vostru, sânt mândru de voi și vă mulțumesc.

«De și am avut simțitoare perderi, și de plâng împreună cu voi pe bravii camarazi căzuți pe câmpul de onoare, dar sângele vărsat nu va fi în zadar: dintr'însul va rodi mărirea și independența patriei.

«Trofeele luate în luptă de Români, ordon a se trimete în capitala țării și a se păstră acolo ca o veșnică dovadă a vitejiei armatei românești. Drapelul se va păstră în Arsenal, până la o definitivă hotărîre. Iar tunurile luate de la vrășmaș, două se vor așeză la ambele părți ale statuiei lui Mihai Viteazul. Umbra măreață a gloriosului Domn va vedea ast-fel, că oștenii români au rămas până astă-zi fii ai eroilor de la Călu-

găreni. Cel d'al 3-lea tun se va așeza înaintea marelui corp de gardă de la Palatul Domnesc pentru a fi pururea pentru brava noastră armată un glorios exemplu de imitat»,

XI. — Alte lupte ale aliaților. Blocarea Plevnei

Am spus mai sus, că lucrările pentru înconjurarea Plevnei și tăerile comunicațiilor ei cu armatele turce dimprejur începuse deja, Un loc rămăsese încă deschis Turcilor, și anume prin partea de apus, unde Turcii aveau o cetate bine întărită la Gorni-Dubnic pe stânga Vidului. Domnul nostru ordonă cuprinderea acestei cetăți pentru ca apoi Turcii să rămână bine închiși în Plevna.

Atacul e condus de generalul Gurco ; la această luptă au luat parte și Români și Ruși. După o luptă înversunată armata aliată reușește, să pună mâna prin surprindere pe reduta Gorni-Dubnic, făcând prizonieri pe Ahmed-Hilzi-pașa

împreună cu 2500 de soldați și 53 de ofițeri. Perderile creștinilor și mai ales ale Rușilor sânt foarte mari. Dar de-acum înainte Plevna numai avea nici o valoare pentru Turci. Aliații n'aveau de cât să aștepte pe Turci în afară de zidurile teribilei cetăți. Și trebuia să iasă afară din Plevna oștirile musulmane, căci alt-fel ar fi murit cu toții de foame. Românii în acest timp lucrează cu multă ardoare la facerea de șanțuri și fel de fel de întărituri în jurul Plevnei, pentru a putea respinge or și ce ieșire priincioasă pentru Turcii din cetate.

În timpul acesta Principele Carol nu se mișcă de pe câmpul de luptă. El ședea într'o colibă, sub acoperișul de pae, odată cu pereți umezi, lipită cu pământ și neavând altă mobilă de cât patul și o vatră. Bunul nostru Domnitor își avea locuința bună în cartierul său general de la Poradim, dar o oferise Împăratului, care începuse să inspire milă din cauza slăbirei și copleșirii lui sufletești.

În zilele următoare Principele nostru

cu neobosita-i muncă, nu ședeă nici odată locului, ci căută ca prin inspecții să-și dea mai bine socoteala de starea armatelor.

Gerul din luna Octomvre îngheță pe mulți soldați, cari dormeau pe câmpul umed și zăpădos. Iar cadavrele cele multe, rămase pe câmpul de luptă amenințau să producă mari molime, Românii se rugaseră într'una de Turci, să-i lase să-și ia corpurile căzute ale fraților lor dar Turcii nu au primit. Dar după ce se făcură propuneri din nou lui Osman-pașa de către Marele Nostru Domn și Ducele Nicolae, Turcii în sfârșit primesc și la 9 Octombrie, corpurile creștinilor fură înmormântate cu toată pompa cuvenită unor eroi. In o lună de zile, după bătălia de la Grivița, mulți răniți au fost omorâți de către bași-buzucii musulmani. Barbaria lor față cu răniții eră fără seamăn: mai întâiu jefuiau pe cei răniți și apoi îi mutilau încă de vii până când — eroi cu dreptul la răsplătiri mari — cădeau morți în urma chinurilor umilitoare suferite și îndurate de la nemai pomenita cruzime musulmană,

XII. — Luarea Rahovei

În timp ce armatele creștine închi-deau bine de tot pe Osman-Pașa și pe ai lui în cetatea Plevna, se vestește, că o parte a armatei lui Suleiman-pașa în cap cu Mehmed Ali-pașa, venea să dea ajutor lui Osman și împreună la un loc să încerce scăparea din mâinile armatei ruso-române. Comandantul armatei de Vest, Domnitorul nostru dă ordine generalului Gurco, care în fruntea unui detașament rus și o brigadă română trece dincolo de Vid pentru a împiedică venirea Turcilor în ajutorul lui Osman. În acelaș timp, pentru a împiedică venirea unui ajutor turcesc din Vidin, caută să ațină calea dintre Plevna și Vidin. Această cale de la Plevna la Vidin urma prin mai multe orașe bine întărite de Turci, ast-fel că putea fi periculoasă pentru armatele creștino. Rahova eră o cetate pe Dunăre, care avea legătură strânsă cu armatele din Vidin, așa că cel dintâiu gând al Domnitorului a fost, să se cuce-

rească această cetate periculoasă pentru operațiunile aliaților din fața Plevnei.

De aceea la 7 Noemvrie trupele române în număr de 6000 de oameni și 22 de tunuri, puse sub comanda colonelului Slăniceanu înăntează contra Rahovei. Atacul Rahovei trebuia susținut dinspre răsărit de Români, iar în apus și sud generalul Wayendorf cu vr'o 600 de Ruși ajută armatele noastre. Din stânga Dunărei atacul mai eră susținut de un regiment de dorobanți și 2 baterii în cap cu generalul Lupu.

Turcii, auzind de deciziunea Românilor de a atacă Rahova, trimet ajutoare.

Așa, un monitor turcesc încărcat cu oameni și munițiuni veneă din Vidin spre Rahova, Maiorul nostru de flotilă Demetrescu-Maică cu ajutorul altor 3 ofițeri români isbutesc a-l sparge și a-l confundă în Dunăre.

La 9 ore de dimineță în ziua de 7 Noemvrie se deschide focul tunurilor asupra întăriturilor turcești de la Rahova. Pe la amezi, colonelul Slăniceanu, crezând, că trei ore de bombardare dis-

trusese cu totul întăriturile turcești, dădū ordine locot-colonelului Măldărescu a înaintă la atac cu regimentul 10 de dobrobanți. După o luptă crâncenă, cu tot focul viu al Turcilor, Românii pun mâna pe o redută și astfel ajung în fața cetății. Atunci bombardările încep din nou din toate părțile.

Trupele române înaintează în șanțuri, ajutate fiind din partea opusă de asaltul trupelor ruse; dar fiind cu totul în imposibilitate de a se menține în locul ocupat din cauza ploaii de gloanțe, ce veneau din partea dușmanului, și după ordinul colonelului Slăniceanu, trupele se retrase. Pier în această luptă mulți soldați Români între cari și Ofițeri distinși, ca Maiorul Ene, Maiorul Giurescu și alții. Făcându-se noaptea și asaltul nemai putând continua, se amână lupta pe a doua zi.

A doua zi fiind o zi de negură nepusă, asaltul nu putu fi dat. De aceea tocmai a treia zi la 9 Noemvre se hotărise asaltul,

Încă de cu noaptea, Turcii încearcă

eșirea, năvălind în contra dorobanților de lângă râul Ogost. Soldații români se împotriviră cu mare energie ; în capul lor se află căpitanul Merișescu, care luă el apoi ofensiva, năvălind asupra Turcilor. Turcii, înspăimântați de curajul trupelor și puterea focului românesc, o iau la fugă ; caută să iasă din cetate pe la podul de peste râul Schit, dar mulți rămân morți pe câmpul de luptă. Restul Turcilor, cari se aflau în cetate fug care încotro puteau. Românii au căutat să-i urmărească, dar negura cea întunecoasă a scăpat pe Turci de mânia creștinilor. Trupele noastre au pierdut în această bătălie 5 ofițeri și 200 de soldați.

Luarea Rahovei avea o mare însemnătate pentru armatele aliate, căci scăpase pe aliați de vr'o năvălire din acea parte. Astfel, că tot teritoriul țărmo-rean al Dunărei fusese curățit de Turci. Nu mai rămânea de cât orașul Vidin, dar ajutorul turcesc din acest oraș era foarte greoiu din cauza depărtării lui de centrul de operații al aliaților.

După bătălia de la Rahova, un consiliu de războiu a decis, ca cetatea să fie ocupată tot de trupele române, astfel că acum se vedeă fâlfâind tricolorul român în două cetăți turcești: Nicopole și Rahova. Tot în acel consiliu de războiu s'a hotărât ca armata română, să-și continue rolul său în apusul Bulgariei, adică să stârpească or și ce putere inamică în vre-unul din orașele din apusul Bulgariei.

XIII. — Insemnătatea bătăliei de la Rahova pentru Români.

«Luarea Rahovei consfințește pe deplin în ochii lumii prestigiul armatei Române.» Și în adevăr, această cucerire eră o izbânaă curat româneasă, căci Rușii n'au avut în această bătălie de cât 600 de oameni. Comandatul armatei rușești, el însu-și recunoștea meritul militare ale Românilor. Așa într'o scrisoare către Domnul Românilor, Marele Duce Nicolae spuneă :

«Bine voiți, a-mi permite a mai spune

iarăși că am fost totdeauna fericit a recunoaște vitejia și solidele calități militare ale oștirii românești. Înălțimea Voastră știe asemenea cu ce încredere o văd concurând cu trudele Sale la întreprinderile noastre, și amintirea frăției noastre de arme îmi va rămâne pururea scumpă.

«Izbânda de la Rahova aparține întreagă armatelor române, și în afară de ceia ce poate atinge interesul general al operațiunilor noastre cum observați, mă asociez din toată inima la mulțumirea ce trebuie să simțiți ca Suveran și căpetenie supremă a unei armate căreia ați dat atâtea îngrijiri.

«Nădăjduiesc că Înălțimea Voastră V'ați putut da seama de simțirile de devotament și de adâncă și respectoasă iubire ce trupele rusești, puse sub ordinele Înălțimei Voastre, sânt în totdeauna fericite a Vă dovedi. Aflu eu însuși, cea mai mare mulțumire a vedea talentele militare ale Înălțimei Voastre așa de mult prețuite. Insoțindu-mă cu aceste sentimente, mai sânt încă pe a-

cele ale unei adevărate recunoștințe pentru concursul luminat, ferm și îndatoriter pe care l-am aflat în toate împrejurările din partea Înălțimei Voastre în comandamentul Său peste trupele aliate dinaintea Plevnei»,

La 12 Noembrie, armatele române sărbătoreau luarea Rahevei, iar Domnul, după ce trecu în revistă pe falnicii eroi dinaintea Plevnei le spuse următoarele, într'un ordin de zi.

Ostași,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Vitejia armatei noastre a avut o nouă izbândă de mare însemnătate. Luarea Rahovei va fi scrisă cu litere neșterse în analele noastre, alături cu luarea Griviței. Dea Dumnezeu, ca încă și prin alte fapte strălucite, bravura oștenilor români, să rămână de-a pururea neuitată. Ați vărsat și sânteți gata a vărsa sângele vostru pentru independența scumpei noastre țări. Spre amintirea îndeplinirii sfintei voastre datorii, Voiu institui o medalie pe care va fi scris: A-

părătorilor Independenței României. Să unim acum puternic vocea noastră în fața vrăjmașilor noștri seculari, și, sub bubuitul tunurilor să strigăm : «Trăiască România de sine stătătoare !»

În acelaș timp Domnul Românilor nu uită pe cei răniți și pe cei pierduți. Așa, Măria Sa trimete scrisori de mângâiere soțiilor și familiilor ofițerilor rămași pe câmpul de luptă; iar celor biruitori le împărțeă, fie-căruia după munca ce depusese, medalii, ca o recunoștiință a țării pentru apărătorii libertății și neartárnarea ei.

XVI. Armata română după bătălia de la Rahova.

În urma bătăliei de la Rahova, printr'un înalt ordin de zi trupele române erau astfel împărțite:

Diviziile 2, 3 și 4 formau corpul I, sub comanda generalului Cernat, care va lucra înaintea Plevnei; divizia I și divizia de rezervă din Calafat formau

corpul al II-lea, sub comanda generalului Haralambie și avea de scop de a opera în Bulgaria de Apus, pentru a curăța tot teritoriul de rămășițele armatelor turcești. Colonelul St. Fălcoianu fu numit șeful statului major. Armatele ruse erau puse sub comanda generalului Gurco.

Românii nu încetaseră un moment de a înmulți întăririle împrejurul Plevnei, ast-fel, ca să poată mai bine preîntâmpina ori și ce încercare a Turcilor de a eși din cetate. Ei au construit fel de fel de redute, în număr de 30 și dintre cari mai principale erau numite: Verbița, Tudor, Craiova, Alecsandru, București, Casilovați, Etropol, Iași și altele. Apoi diferite zăgazuri pe apa râului Vid pentru a împiedică prin revărsare pe Turci, când ar voi să iasă din cetate. Apoi diferite galerii de mine se lucrau până sub parapetele redutelor inamice pentru a le răsturna și a înlesni ast-fel năvălirea soldaților noștri. Multă muncă și devotament au depus toți, de la soldat și până la Măria Sa,

pentru că de acum nu mai voiau de cât să învingă.

Iar Osman-paşa era acum închis bine în Plevna și după luarea Rahovei nici o speranță de aiurea nu mai avea. Hrana era pe isprăvenie, așa, că de acum nu-i rămânea or să moară de foame în Plevna, or să iasă din cetate și să scape de urmările armatelor creștine. Din cetate o mulțime de creștini fugiau siliți de urgia turcească și din lipsa de nutriment. Ei veneau în câmpiile ocupate de armatele aliate, și destăinuiau toată mizeria și descurajarea sufletească ce domnea în rândurile soldaților lui Osman-paşa.

În această pozițiune critică se află Osman-paşa, când marele Duce Nicolae îi adresează o scrisoare, prin care îl povățuia, să se predea mai bine, de cât să se verse sânge din nou. Osman, însă, răspunde că nici o dată nu va face acest lucru, ci va căuta, să iasă din cetate cu forța și a se apăra, luptând până la cea din urmă picătură de sânge.

Domnitorul nostru, comandant, suprem

al trupelor de Vest, pentru a împiedica eșirea lui Osman-pașa, își distribuie armata de jur-împrejurul cetății turcești. Cele 3 divizii române și corpurile al IX-lea și al IV-lea rusești fură împărțite în sectoare sau zone împrejurul Plevnei. Fie-care sector își avea comandantul său. Românii aveau sub paza lor mai mult de jumătate din întinderea locurilor de apărare. Diferitele trupe erau bine puse în legătura unele cu altele prin diferite semnale și prin serviciul călărimii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XV. — Căderea Plevnei.

Până pe la 26 Noemvrie tot se mai auzea din când în când focul artileriei turcești. La 27, din cauza lipsei de munițiuni focul încetase cu totul.

În marea zi de 28 Noemvrie, la ora 7 $\frac{1}{2}$ Turcii, prin neguroasă zi de iarnă, și în bubuitul tunurilor, înștiințează trupele aliate, că ziua de mare amintire pentru armatele creștine a sosit. Armata musulmană începu să iasă din

întărituri și a da năvală contra Rușilor, cari erau așezați dincolo de Vid, lângă Dolni Etropol. Ei trec pe podul de peste Vid în număr de 20.000 în frunte cu însuși Osman. Restul de 20.000 de oamani trebuie să-i vină în ajutorul comandantului turcesc mai în urmă; iar acum eră însărcinată, să apere armata ce înaintă contra Rușilor. Rușii, deși erau bine întăriți, totuși în fața năvălirilor fanaticei armate turcești, dau înapoi pierzând un șanț, pe care-l ocupă îndată pedestrirea turcească. Mulți oameni și vr'o 3 baterii cad în mâna lui Osman. Turcii cu același fanatism cuceresc una câte una pozițiile rusești, și eșirea lor eră cât pe aci, să răușească. Dar Osman așteptă cu mare nerăbdare venirea în ajutorul lui a celor 20.000 pe cari îi lăsase în cetate. Dar restul Turcilor, aflați în cetate, nu mai puteau veni în ajutor, căci un alt foc eră îndreptat contra lor.

Când es din Plevna, Turcii părăsesc reduta Grivița No. 2; Românii o iau în primire numai de cât. De asemenea

Bucova fiind părăsită de Turci, locot-colonel Algiu o ocupă îndată. După ordinele Domnitorului nostru, divizia 2-a română înaintează pe toată linia în interiorul Plevnei. Vărășmașul se retrăgea într'una în fața curagioasei înaintări a Românilor. La ore 9¹/₂ o deputați de orașeni din Plevna se prezintă pe muchea Bucovei înaintea colonelului Cerchez și arătând, că orașul e părăsit de Turci, cer ajutorul trupelor noastre pentru a păzi cetatea de urgia bași-buzucilor. În uralele și strigătele de bucurie ale populației bulgare, trupele române sub comanda loc.-colonelului Algiu intrară pe la 10 ora pentru prima oară în Plevna.

În acest timp trupele rusești de la Etropol se întăresc și primesc ajutoare, așa că năvala Turcilor este oprită. În flancul drept al dușmanului se năpustesc trupele române, iar din stânga Turcii sânt atacați de o brigadă din a doua divizie de grenadiri ruși. Osman Pașa cată să se întoarcă înapoi în Plevna, dar e împedat de însăși armata turcească.

care fugea din Plevna în ajutorul marelui general turc. În același timp, divizia 3-a română luase redutele de la Opanez și făcù prizoneri 7000 de oameni și 6 tunuri, iar divizia 4-a română atacau pe Turcii spre stânga împreună cu grenadirii ruși. Lupta se învârtea pe loc. Turcii erau înconjurați din toate părțile, drumul spre Plevna erà închis. Mii de oameni rămâneau pe câmpul de luptă.

Calul lui Osman-pașa este împușcat, iar mușirul turc sărind de pe cal e rănit la piciorul stâng și dus într'o căsuță de lângă podul de peste Vid. La ora 1 după amezzi, Osman, văzând că or și ce nădejde de scăpare e înlăturată, ridică steagul alb și trimite un sol către cel mai apropiat comandant al armatelor aliate.

XVI. — Predarea lui Osman-Pașa.

Trupele române despre Plevna înaintaseră pe șosea și ajunsese până la podul de peste Vid. Un ofițer superior turcesc

se prezintă colonelului român Cherchez și-i spuse, că Osman pașa voește să-i vorbească. Colonelul Cerchez, împreună cu colonelii Arion și Berendei, merg cu toții la locuința mică și sărăcăcioasă, în care zăcea rănit Osman-pașa. Figura eroului turc eră foarte întristată și înnegurată de durerile sufletești, ce-i pricinuiră atâtea pierderi. Colonelul nostru salută cu mare respect pe comandatul Turcilor. Osman-pașa întreabă pe ofițerii români, să-i spună, sub ce condițiuni este primită de aliați predarea sa; totodată oferă sabia sa vitejilor ofițeri români. Colonelul nostru, mișcat până la lacrimi, nu primește sabia eroului, ci răspunde, că mai înainte trebuie să aibă cuvenita încuviințare din partea Domnitorului

Îndată, însă, sosește și Generalul Gagnetzki împreună cu adjutantul Împăratului, cari cer lui Osman-pașa sabia și predarea întregi armate ruse fără nici o condițiune. Osman, care se gândeà, că totul e pierdut, și că nici o scăpare nu e pentru armata lui, tăcu puțin timp.

Apoi în mijlocul unei dureroase privești, în mijlocul emoțiunilor vii a ofițerilor români și ruși, fără a mai zice un cuvânt, își descinge sabia împodobită cu pietre scumpe, se uită un moment la ea cu înduioșare, și o dăte generalului Gagnetzki.

Domnitorul, îndată după ce fu înștiințat despre predarea lui Osman, depeșă împăratului Alecsandru, care se află în timpul acesta la Radisevo, iar dânsul se îndreptă spre Vid. În trececea comandantului armatelor de Vest pe drumul în spre Vid era aclamat prin strigări entuziaste de către oștenii săi. Pe șosea se întâlni Domnul nostru cu mai rele Duce și se îmbrățișară până la lacrimi în fața marelor isprăvi ale armatei aliate. În drumul lor, întâlniră trăsura care ducea spre Plevna pe eroul armatei turcești. La vederea Domnitorului nostru și a Mareșului Duce, Osman-pașa se ridică în picioare, iar comandantii armatelor aliate se apropiară de trăsura eroului, îi strânsură mâna și îl felicitară pentru frumoasa lui apărare, Osman le

mulțumi prin câte-va cuvinte inecate de marea emoțiune ce-l coprinsese.

La Plevna i se dădù o frumoasă locuință eroului musulman, iar o companie de trupe românești fu așezată ca gardă de onoare în fața casei lui.

A doua zi, la 29 Noemvrie, Țarul Rusiei, însoțit de Domnul României și de Marele Duce: împreună cu căpeteniile armatelor aliate, intrară cu triumf în Plevna, în mijlocul aclamărilor și bucariei populațiunilor creștine. După aceasta, Osman-pașa, se prezintă în fața suveranilor și a marilor ofițeri; el eră însoțit de doctorul său și de dragomanul cuartierului general rusesc. Împăratul Rusiei lăudă vitejia eroicului comandant turcesc, și în semn de admirație și stimă pentru dânsul, îi dete sabia înapoi. Toți ofițerii români și ruși se descoperiră în fața șefului armatei otomane, și îl aclamară pentru faptele lui vrednice de laudă. Osman-pașa, adânc mișcat de aceste sincere laude a inamicilor le răspunde în limba franceză :

«Mulțumesc, domnilor ofițeri ruși și români, și 'mi pare bine, văzând, că aprobă, ca oșteni, că mi-am făcut datoria mea de oștean».

După aceia el fu trecut prin România spre a merge în captivitate în Rusia, unde a stat până la încheierea păcei. La întoarcerea lui în Constandinopol, toată populația otomană l-a primit, cum numai un erou poate fi primit, iar sultanul îi dăde numele de «*Gaziul*» adică «învingător» și îl încinse cu sabia vechiului Sultan Abdul-Hamid I.

XVII. — Insemnătatea zilei de 28 Noemvrie

Ziua de 28 Noemvrie 1877 are în-
doită însemnătatea pentru Români.

Mai întâi, Plevna fiind odată cucerită din mâna vrăjmașului, armatele aliate nu vor mai întâmpina greutăți, pentru a constrânge pe Turci în toate părțile, să se predea. Românii de-acum și-au îndeplinit visul lor; armata inamică un
mai prezintă nici un pericol pentru țară.

Ziua aceasta mai e însemnată, pentru Români în special, căci armata noastră da încă odată, probe de voinicia ei și de modul cum înțeleg Românii să-și apere țara de năvălirile asupritorilor.

Recunoștința a însu-și Țarului către armata noastră eră mare. Iată ce scrie dânsul Domnului nostru, după căderea Plevnei :

«Rezultatul a fost desăvârșit, și mă bucur de partea strălucită ce-a luat la dânsul armata Înălțimei voastre».

Iar Domnul nostru, încântat de voinicia fără seamăn a Românilor, iată cum mulțumea armatei sale :

Ostași !

«Străduințele voastre, nobilele și eroicele suferințe, ce-ați îngăduit, sacrificiile generoase ce-ați făcut cu sângele și cu viața voastră, toate acestea au fost răsplătite și încununat în ziua în care îngrozitoarea Plevnă a căzut înaintea viteziei voastre, în ziua în care cea mai frumoasă oaste a Sultanului,

cel mai ilustru și brav general al său, Osman biruitorul, au fost biruiți și au depus armele înaintea voastră și a fraților voștri de glorie, soldații M. S. Imperatorelui, Rusiei.

«Povestea faptelor mărețe ale trecutului, voi ați înbogățit-o cu povestea faptelor nu mai puțin mari ce ați săvârșit, și cartea veacurilor va păstra pe neștersele ei foi numele acestor fapte, alături de numele vostru.

«In curând vă veți întoarce în țară purtând fie-care scris pe pieptul său virtutea de oștean și devotamentul său pentru patrie: Crucea trecerii Dunărei și Medalia Apărătorilor Independenței României. Atunci, când veți ajunge la căminele voastre, în orașele, satele și cătunele în care v'ați născut, veți spune părinților, fraților, rudelor voastre, ce-ați făcut pentru țară. Bătrânii vă vor ascultă amintindu-și de vremile de mărire ale neamului românesc de cari din moși, strămoși, au auzit; tinerii vor vedea în voi exemplu însuflețit al datoriiilor lor viitoare, iar măreața figură a Ro-

mâniei va privi mândră și liniștită, căci veșnică îi va fi viața pe câtă vreme va avea fii cu inimi calde și brațe voioase ca ale voastre,

«In numele țării, domnul și căpetenie voastră vă mulțumește și vă dă fiecărui din voi sufleteasca îmbrățișare a vitejilor.

CAROL.

Dat în Plevna, 2 Decembrie, 1877.

XVIII. — După căderea Plevnei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Piedica cea mare împotriva armatelor creștine fusese ruptă. Plevna era cucerită, nimic nu se mai opunea înaintărei armatei ruse spre cetatea Constantinopolei.

După ce armatele aliate ocupară Plevna, comandamentul Domnitorului nostru asupra tuturor trupelor de Vest încetă. De acum armatele ruse și române vor lucra fie-care pe socoteala sa.

Intr'un consiliu de război, ce s'a ținut, înainte de plecarea suveranilor de pe câmpul de luptă, s'a hotărât, ca ra-

matele ruse sub comanda generalilor Gurco și Radescki să înainteze peste Balcani, spre Constantinopol.

Un corp de armată rus rămânea, în cap cu Marele Duce, în răsăritul Bulgariei, pentru a apăra și observa câteva pozițiuni întărite ale Turcilor. Iar Românii aveau însărcinarea de a urma înaintea cuceririlor lor în Apusul Bulgariei spre a curăți toată această parte de urmele armatelor turcești. Cetățile cele mai periculoase atât pentru Ruși cât și pentru Români, erau cele așezate pe malul drept al Dunărei. Nicopele și Rahova erau luate din mâinile vrășmașului; mai rămânea încă o cetate puternică, Vidinul, care ar fi putut pricinui multe anevoințe armatelor ruse și țării noastre.

La 5 Decembrie, Impăratul Rusiei, plecă din Bulgaria, trece prin țara noastră, unde e primit cu multă căldură și își continuă drumul spre Petersburg, capitala Rușilor.

În acelaș timp, prizonierii Turci de la Plevna în cap cu Osman-pașa, în

număr de 40.000, cu 10 pașale, începură să fie duși sub pază, prin țara noastră în Rusia; 15.000 dintre ei au rămas aci la noi, iar restul se cuvinea Rușilor.

Armatele noastre fură apoi, încă o dată, împărțite pentru îndeplinirea rolului lor, prin ordinul Suveranului nostru, în modul următor :

Corpul de Vest, în cap cu generalul Haralambie, care conținea diviziile 1 și 4, iar mai târziu și pe cea d'a doua avea datoria de a înainta spre Vidin; o divizie de rezervă sub colonelul Slăniceanu rămânea în Calafat pentru a păzi țărmul stâng al Dunărei și a da, la nevoie, ajutor Românilor de peste Dunăre; iar divizia 3-a eră însărcinată cu conducerea sub pază a prizonierilor turci de la Plevna.

După ce Domnitorul dădu ordine pri-vitoare la lucrările armatei române în apusul Bulgariei, chemat de marele nevoi interioare ale țării, de unde lipsia de 5 luni și mai bine, se pregăti să se întoarcă pentru câtă-va vreme în țară

și apoi să se reîntoarcă pe câmpul de luptă.

Înainte de a pleca, Domnul nostru, mulțumi tuturor trupelor ruse și române pentru ajutorul dat în făurirea planurilor sale, apoi se despărți în modul cel mai călduros de Marele Duce Nicolae și de toți marii ofițeri ruși și români. Plecarea Domnului a fost, însă, întârziată din cauza marelor vijelii și cumplitului ger ce ce deslănțuia prin toată câmpia bulgărească, așa, că d'abia la 10 Decemvrie porni din cuartierul său general de la Poradim.

XIX. — Intrarea Domnitorului în țară.

În tot drumul, de la trecerea Dunărei și până la București, Domnitorul nostru eră primit cu mare entuziasm. În București nu rămăsese în casele lor nici femei, nici copii, toți eșau întru întâmpinarea viteazului urmăritor al marelor planuri a lui Ștefan și Mihai.

Mai întâiu, Domnul se duse la Mi-

tropolie, pentru a mulțumi lui Dumnezeu pentru ocrotirea ce-a dat armatelor române. Apoi, merse, inconjurat de uralele populațiunii, în sânul adunării naționale, unde, suindu-se pe tron spuse următoarele:

«In anul 1866. când am pus piciorul pe pământul românesc, am venit mai întâiu în mijlocul reprezentățiunii naționale spre a spune țării că, din aceea zi, vom împărtăși împreună soarta cea bună ca și pe cea rea.

«Un-spre-zece ani au trecut de atunci. Multe greutăți, multe nevoi am avut de învins. De șase luni, mari și însemnate evenimente s'au petrecut. Locul meu, în asemenea împrejurări, era în fruntea oastei, care apăra moșia românească, onoarea și neatârnamarea ei. Țara știe cum armata și-a făcut datoria, cum ea a realizat speranțele puse într'insa justificând și neștrămutata mea încredere.

«Intorcându-mă de pe câmpul de luptă, astăzi, când cele mai scumpe din dorințele de la 1866 s'au îndeplinit, am

voit a veni iarăși în mijlocul d-voastră spre a vă mulțumi de felicitările ce mi-ați transmis prin delegațiunea însărcinată a mă întâmpina în Bulgaria. Din fericire evenimentele au mers mai repede, de cât se credea, și astăzi avem o nouă pagină de înscris în istoria noastră: Căderea Plevnei.

«Știu și am simțit, că țara a fost într'un cuget unită cu mine în toate grelele împrejurări prin cari am trecut, și că ea a tresăltat de bucurie la auzirea izbândelor armatei noastre.

«Sânt mândru că am fost în capul ei când și-a vărsat sângele pentru independența scumpei noastre patrii. D-zeu să bine-cuvinteze România de sine stătătoare și să se mărească pururea viteaza noastră armată!

Iar marele nostru Român, C. A. Rosetti, președintele Adunării legiuitoare răspunse:

«Măria-Ta ai primit coroana Principatelor-Unite numai după ce Ți s'a încredințat că poporul român, din sate și

din orașe, neclintit rămâne în toate anticele sale virtuți.

«Țara te-a ales, căci ești din seminția celor cari conduc o națiune la îndeplinirea destinărilor ei.

«Și căpitanul, și oștirea arătară celor cari nu mai redeau, că din vultur, vultur naște, din stejar, stejar răsare. Cu spadă Ta ai împospătat în granițele Balcanilor scrisoarea neștearsă a independenței române.

«Istoria va înregistra încă ca glorie a Mării-Tale, și faptul ce oferă România, aproape unic în analele popoarelor, d'a trece zilele grele ale unui mare războiu și ale unei maritreceri de oștiri străine cu toate libertățile constituționale neatinse.

«Fie bine-venit în capitala Românilor Căpitanul și Domnul constituțional care din vitejia sa a făcut scut hotarelor și neatârnării țării, iar din virtuțile sale, temelia neclintită a legilor. Națiunea hotărârea a te urmă pe calea cea mare, strigă din nou din inimă și într'o singură voce: Să trăești Măria Ta! Să

trăiască Doamna Românilor, dulcea mângăetoare a răniților.»

XX. — Atacul Vidinului

Armatele noastre, după cum am mai spus, se aflau în acest moment în fața Vidinului. În acelaș timp, armata rusă pusă sub comanda generalului Gurco înaintea spre sud și străbate pasul Șipca bate pe Turci și intră în Kazanlâc.

Incepând cu 10 Decemvrie, armatele noastre ocupă una câte una mahalalele întărite ale Vidinului. La 29 Decembrie, colonelul Leca, gonește pe Turci din Nazâr-mahala și Vilbol și răușește în așa fel să tae Turcilor ori-și ce legătură cu alte părți. În Vidin se afla în acest moment 12,000 de oameni în frunte cu Izet-pașa.

La 12 Ianuarie 1878, o zi de ceață, divizia I răușește a lua încă vr'o donă redute de lângă Vidin. Părțile cele mai însemnate, cari trebuiau cucerite erau Smârdanul și Hinova cari alcătuiau cheia Vidinului.

În ziua sus-numită pe la orele 2, după amiazi, generalul Haralambie dă ordine, ca să se înceapă din nou atacul. Divizia doua în cap cu generalul Cerchez începe asaltul; regimentul 4 de linie dă năvală asupra redutelor de la Smârdan. În acelaș timp, după o luptă înverșunată, regimentul 8 de dorobanți în cap cu maiorul Stroja trece pârăul Delena și ocupă Hinova.

Așa dar pozițiunile cele mai tari dinaintea Vidinului erau ocupate. Turcii au avut pierderi mari: 400 de morți și 300 de prizonieri; 4 tunuri turcești căzură în mâinile Românilor. Iar românii s'au luptat ca leii, și au căzut și dintre ei 119 morți și 316 răniți, dintre cari 4 ofițeri morți și 7 răniți.

După ce Vidinul fu bine înconjurat de toate părțile, artileria română începu bombardarea, care ținu până la 23 Ianuarie. Vidinul ardea în flăcări. Populația orașului, în fața acestor nenorociri venite asupra ei, se ruga de comandantul armatei turcești și de guvernatorul orașului, ca să se predea, căci

alt-fel nimic nu să mai alege de clădirile Vidinului.

Vidinul erà cât pe aci să cadă în mânilor Românilor; predarea armatelor turcești erà neapărată, Dar tocmai în acest moment vine o depeșă în care se spune, că Rușii au încheiat cu Turcii un armistițiu la Adrianopole. Armatele ruse ajunsese până la porțile Constantinopolei și Turcii cer de frică pace Rușilor.

În urma acestei știri, și după ordinul Domnului, armatele noastre au încetat asaltul contra Vidinului. O convenție s'a încheiat între generalul Manu și Izetpașa, în urma căreia trupele române intră la 12 Februarie în Vidin. Așa s'a și isprăvit acest lung și năpraznic războiu care a costat zeci de mii de suflete. Gloria deplină erà în partea Românilor. De acum înainte avem motive, prin care să ne garantăm pentru tot-d'auna ceea-ce noi am dorit cu atâta însuflețire.

Consfințirea tuturor faptelor Românilor mai trebuiă acum făcută printr'o pace glorioasă.

P A C E A.

I. — Pericolul pentru Turcia.

Piedica cea mare pentru înaintarea Rușilor spre Constantinopol fusese distrusă. După ce Plevna a căzut, nimic nu se mai putea opune înaintării armatelor ruse. La sfârșitul lunii Decembrie, Rușii trecuse Balcanii și deveneau periculoși întregii lumi musulmane.

În fața acestui pericol, ce amenință ființa imperiului otoman, Poarta începuse să facă demersuri pe lângă marele Puteri pentru a interveni și a opri pe Ruși în drumul lor. Puterile, cari erau foarte deosebite în priviri asupra acestei chestiuni, nu interveniră în ajutorul Turciei. Guvernul turcesc făcu atunci propuneri de pace Rusiei. Aceste propuneri fură toate neprimite de către guvernul rus, care căută ca armatele ruse, să amenințe

insu-și existența capitalei turcești, și numai atunci — când Turcia va fi strânsă cu ușa — să înceapă negocierile de pace. — Dar nu trecu mult, și Rușii își îndeplinesc visul; armatele lor sânt împrejurul capitalei Turcilor.

Acum, când Turcia eră înjosită cu forța armelor, Rușii încheie cu guvernul Sultanului un armistițiu și totodată se stabilesc și condițiile, cari vor servi mai în urmă la încheerea păcii. Românii au trimis cu această ocaziune un reprezentant, pe colonelul Arion. Acesta nu fu luat în seamă, așa că Românii fură respinși de a-și spune cuvântul. Rușii, cari mai 'nainte erau în pericol de moarte, dacă Românii nu le-ar fi sărit în ajutor, Rușii, zic, o dată ce brațele Românilor nu-i mai folosesc, au început să uite toată bunătatea, ce noi le-am făcut.

În acest armistițiu încheiat între Ruși și Turci s'au convenit, în ceia ce privește țara noastră, că Independența României va fi recunoscută de Poartă, că o despăgubire de pământ îi va fi dată.

cu alte cuvinte granițele țării noastre vor fi mărite. Iar îndată ce luptele vor încetă, Turcia eră obligată, să-și retragă armatele sale din cetățile de pe malul drept al Dunărei.

În acelaș timp Rușii trimet prin țară pe la noi pe generalul Ignatef, cari declară guvernului nostru, că guvernul rusesc ar dori să-și reia înapoi de la Români partea Basarabiei, pe care Românii și-o recăștigase prin convențiunea dela Paris (1856).

Îndată ce s'a auzit această propunere rusă, toată lumea română s'a pus în mișcare. Atât poporul cât și cei din fruntea țării începură să protesteze cu mare energie. Adunarea noastră națională votează o moțiune, că România nu-și va schimbă întru nimic granițele ei, măcar să fie or ce o fi.

În fața acestor declarații drepte pentru Români, ale Adunării Naționale, guvernul nostru credea, că Rușii se vor convinge despre pretențiile demne a întregii națiuni române. Totuși, acești oameni, cari sânt așa de josnici în ne-

voe, devin cu atât mai ticăloși și neomenoși când ajung tari și mari.

II. — **Tratatul de la San-Ștefano.**

După încheierea armistițiului între Ruși și Turci, numit protocolul de la Adrianopol, trebuia neapărat să urmeze numai de cât și pacea. În vederea viitoarei păci, guvernul nostru puneà toate stăruințele ca și România să fie ascultată la stabilirea condițiilor. De aceea, guvernul român trimete din nou pe colonelul Arion în marele cuartier rus, ca să ceară participarea Românilor la pace. Oamenii de stat ruși nu ținură seama de aceste cerințe drepte ale românilor; ei spuneau, că: România nefiind încă un stat independent recunoscut de Puterile Europene, nu poate lua parte la încheierea păcii, ci trebuie să fie reprezentată pe cale indirectă. Și spuneau Rușii, că nimeni altul de cât guvernul Rusiei, nu poate reprezenta țara noastră. Și așa a și fost. Pacea de la San-

Ștefano s'a încheeat la 19 Fevruarie 1878 numai între Ruși și Turci. România, care luase parte în războiu, fusese silită să stea d'oparte. — Și acum la încheerea acestei păci, Rușii erau cu atât mai nedrepti. că știm, că țara noastră încă dea încheerea armistițiului de la Adrianopole fusese recunoscută ca independentă. Nerușinarea lăcomiei rusești întrecuse ori ce margini. Tratatul de la San-Ștefano fu foarte aspru pentru Turci. Condițiile mai însemnate privitoare la noi sânt următoarele: Poarta recunoaște pe deplin Independența României. Până la încheerea unui tratat direct între România și Turcia, supușii români se vor bucura în Turcia de toate drepturile garantate supușilor celorlalte puteri europene. Turcia cedează către Rusia sandjakul Tulcea (Dobrogea), pentru ca Rusia, să-l poată schimba cu partea Basarabiei întoarsă României prin tratatul de la 1856. În sfârșit, până la organizarea completă a statului Bulgar, care acum deveni autonom, Rușii

aveau permisiunea de a ocupa Bulgaria cu trupele sale.

III. — Nemulțumirea României și a Marelor Puteri.

Marea nedreptate, ce se făcuse României prin Tratatul de la San-Ștefano, întristase și revoltase întreaga țară. Amăgitorul de la miază-noapte își uitase de condițiunile ce încheiase cu România înainte de a porni prin țara noastră în contra Turciei. Toate popoarele din răsăritul Europei erau nemulțumite de această procedare a Rușilor. Grecii se plângeau de prea marea înrăurire a Slavismului în peninsula Balcanică după acest tratat, Serbii care luptaseră atâta pentru ocrotirea Bulgarilor, nu sânt satisfăcuți de loc căci nu li se cedă partea din pământul lor, care le fusese cu sila luată de Turci.

Dar pe lângă aceste nemulțumiri a micilor popoare din Orientul European, mai veneau apoi cele ale marelor puteri, cari nu puteau de fel suferi prea marea

întindere a stăpânirii rusești. Dacă Rușii ar fi luat Basarabia, se făceau stăpâni pe gurile Dunărei, astfel că interesele mari economice și bănești ale celorlalte state nu permiteau aceasta. Comerțul Europei la gurile Dunărei ar fi suferit mult.

Austro-Ungaria unul din statele cele mai interesate în această chestiune propuse puterilor europene adunarea unei Conferințe, care să impună Rușilor respectarea intereselor europene.

Anglia de asemenea nu putea nici un moment a lăsa pe Rușii în avântul lăcomiei lor. Ea cerea revizuirea completă a tratatului de la San-Ștefano. Rușii admiteau revizuirea numai a unor puncte din acest tratat, dar nu a tuturor. Anglia își menține cererea ei și amenință Rusia. Și într'adevăr guvernul englez începuse să chemă sub arme rezervele armatei engleze. Trupele engleze începeau să fie puse în mișcare. Turcia de asemenea ațâțată de Anglia își pregătea trupele sale de a își mai încerca încă odată norocul armelor. Astfel, că Rușii

fiind atacați din mai multe părți trebuiau să cedeze.

Franța, Italia și Germania de asemenea nu priveau cu ochi buni amenințarea ținută a Rusiei în fața Europei.

În fața acestor lucruri, Rusia răspunde prin grabnice și mari înarmări. Dar un războiu purtat de Ruși în acest moment ar fi înjosit-o pentru multă vreme. Căci pe lângă Marele Puteri în frunte cu Anglia, se mai înarmau toate populațiile din peninsula Balcanică. În toată Europa nu se auzea de cât de o adevărată cruciadă contra mișeliei Rușilor, care nu se țin de cuvântul dat.

Prin tratatul de la 4 Aprilie 1877, înainte ca Rușii să fi trecut Dunărea, guvernul Imperial se obligă a menține și apăra integritatea actuală a României, iar acum ținea cu orice preț, să ne răpescă Basarabia. Acest lucru, această neținere de cuvânt revoltă pe toată lumea din țara noastră. Oștenii noștri, cari dăseră probe de vitejia lor în fața Rușilor, nu puteau suferi să li se răpească o parte din țară. Și acest lucru

nu s'ar fi putut întâmplă fără ca sângele voinicilor noștri la Plevna să nu se verse a doua oara.

În fața acestei procedări rusești guvernul românesc protestă într'una către celelalte Puteri. Guvernul rus, care vedeă că Românii îi împiedică în comiterea actelor lor nedrepte, încep să amenințe România. Așa Rușii, printr'un trimes al lor la București, îndrăsneau să-și mențină cu încăpățănare acest act necinstit, spunând că cu toate protestările guvernului Român, ei tot vor lua Basarabia. Iar dacă Românii se vor opune, atunci armatele ruse, vor primi ordin de a ocupa țara românească cu forța. Domnitorul nostru și M. Cogălniceanu marele nostru om de stat și ministrul al afacerilor străine nu se spe-riau însă de aceste amenințări rusești.

Așa stăteau lucrurile cu Rusia. Europa, revoltată contra hotărârilor luate la San-Stefano, se pregătea să constrângă pe Ruși de a revizui acel tratat. Rușii, cari deși făceau mare gură n'ar fi voit de

fel să mai poarte acum un războiu, căci prevedeau ei soarta unei astfel de încercări. Înăuntru ea era sleită de bani, iar armata ei era decimată prin fel de fel de boale.

IV. — Congresul de la Berlin.

Așa dar Rușii se văd nevoiți, să admită întrunirea unui congres al Marelor Puteri, în care să revizuiască condițiile păcii de la San-Stefano.

La 2 Iunie 1878 se deschide congresul de la Berlin. Dar Rușii știuse prin șiretenia lor, să astupe gura statelor europene cu oare cari despăgubiri. Așa Anglia nu făcea atâta gălăgie de dragostea noastră, ci din cauza intereselor ei; guvernul Englez văzând că Rusia își arogă prea multe drepturi, nu căută alt-ceva, de cât să câștige și ea ceva, dacă se va putea. Puțin îi pasă Angliei de chestiunea noastră cu Basarabia. Aceasta era numai un motiv, ca să poată și ea să se amestece, doar o căpătă ceva. Rusia, cum a înțeles planul en-

glez, numai de cât l'a și satisfăcut. De aceea Rusia se învoește în secret cu Anglia, cea d'întâiu lăsând guvernului englez protectoratul asupra Asiei turcești și îi dăte în acelaș timp și insula Cypru. Anglia așa de bine răsplătită, fără să fi cheltuit nimic, neapărat, că la Congres nu mai aveă nici o pretenție.

Austria, iarăși fusese în destul de asigurată; ei i se lăsă Bosnia și Herzegovioa. Așa că Rusia îndeplinise marele pretențiuni,

Din partea țării noastre fură trimiși M. Kogălniceanu și I. C. Brătianu, ca să arate dorințele Românilor, în congresul de la Berlin. La 19 Iunie, după multe discuțiuni, se dăte cuvântul și trimișilor noștri, și M. Kogălniceanu dăte cetirea unui memoriu, în care expunea pretențiile Românilor. Aceste dorințe erau în număr de cinci. Kogălniceanu le susțineă pe fie-care din ele cu multă căldură și cu nespună pricepere. Iată aceste 5 cerințe:

1) Recunoașterea, sau «consacrarea

definitivă» a independenței. Tot-d'o dată se mai cerea încă odată garantarea ne-utralității teritorului român.

2) Despăgubiri de războiu; căci România sacrificase în timpul acestui mare războiu toată munca și tot câștigul, ce și-l realizase timp de 20 ani de pace.

3) Se mai cereau insulele din Delta Dunărei și insula Șerpilor.

4) Oprirea armatelor rusești de a trece pe pământul României. Căci prin Tratatul de la San-Stefano se dase voe Rușilor de a ocupa Bulgaria timp de doi ani, până când constituirea noului principat bulgar se va îndeplini definitiv.

5) Cel mai însemnat punct era, însă cel privitor la Basarabia.

Cel mai mare om politic al nostru, Mihail Kogălniceanu, a arătat în Congres toate motivele istorice, în virtutea cărora Basarabia era a noastră și nu putea fi deslipită de pământul românesc. Căci «nici la 1878, precum nici la 1812 nu se putea cere României Basarabia pe baza unui fapt sau unui drept de

cucerire. Ea aparține unui Principat, pe care însă-și Rusia, în tot cursul ultimului său războiu cu Imperiul turcesc l-a privit și l-a tratat ca pe un stat independent și aliat. De altmintrelea, spuneă Kogălniceanu, chiar de la începutul războiului, Rusia a încheiat cu România o convențiune, prin care i-a garantat foarte lămurit integritatea actuală a teritoriului românesc».

Acestea erau cele cinci cerințe ale Românilor în Congresul de la Berlin. După ce Kogălniceanu și Brătianu le expuse înaintea reprezentanților Europei se retraseră.

În urmă a avut loc o lungă desbatere între reprezentanții Puterilor. Anglia, deși înțeleasă în secret cu Rusia, totuși de ochii lumii regretă de această schimbare ce se făcea la gurile Dunărei. Rusia, reprezentată prin contele Șuvaloff, căută, să convingă pe toți, că această schimbare nu va pricinui nici un rău, nici celor-lalte stăte, nici României, care eră răsplătită destul prin cedarea Dobrogei de către Ruși. Celelalte puteri, toate fiind mul-

țumite prin oarecare favoruri cel puțin, dacă nu și câștiguri mai simțitoare, nici nu deschiseră gura ca să ia apărarea Românilor. Acum se vedeă destul de bine, că atât Statele și națiunile ca și oamenii în parte, când e vorba să-și santisfacă interesele lor, nu mai țin socoteală nici de dreptatea altuia, nici de ce e bine, nici că legă turi de sânge le unesc.

În sfârșit nedreptatea se dete pe față la 1 Iulie 1878, când se iscăli tratatul de la Berlin. Iată ce ni se recunoșteă din toate cererile noastre : Ne dau Delta Dunărei și Insula Șerpilor; ne dau Dobrogea, dar ne impun înapoiarea Basarabiei în mâinile Rușilor; nu ne admit cererea noastră pentru despăgubiri de războiu; ne obligă să suferim trupele rusești pe timp de un an în țara noastră. Ne consfințește Independența dar pe lângă condiția de înapoiere a Basarabiei, ne mai pune o condiție și anume : Să dăm aceleași drepturi civile și politice tuturilor străinilor fără deosebire de religiune. Până acum, străinii de lege

creștină, se puteau împământenii, cei de altă lege însă, nu. Ei bine, acest lucru ni se cerea nouă : toți străinii, fie creștini sau nu, să aibă dreptul la împământenire.

V. — Conclușiune

Hotărârea, acestui Congres umple de întristare inimele Românilor. Nici unul nu se așteptă la o ast-fel de pedeapsă nemerită pentru Români. După ce noi am sărit cu armata noastră în ajutorul creștinilor, și am scutit, poate, încă odată Europa de invazia Turcilor, după ce am făcut atâta de mari sacrificii când a fost vorba să ne alegem și noi cu ceva, toți ne-au lăsat în mâinile prădalnice a neînduplecatei lăcomii rusești.

Purtarea neomenoasă a marelor Puteri încurajă din ce în ce mai mult necinstea și lașitatea Rușilor. O pildă rea fusese dată. Răsplata Rusiei față de marele jertfe a poporului român a fost fățarnicia josnică, necinstea și luarea în răs a tuturor drepturilor, ce se cu-

veneau Românilor învingători și — la un moment dat — salvatorii cauzei creștine în Peninsula Balcanică. Atât de mare lipsă de obraz din partea guvernului rus nici nu se putea închipui. Înainte de luptă, când ei au avut nevoie de țara noastră, de brațele noastre, se perdeau în cele mai înjositoare lingușiri față de noi. Prin tratatul din Aprilie, înainte de a trece prin țara noastră, în contra Turcilor, ei ne făgăduiau respectarea tuturor drepturilor noastre, a pământului nostru și garantarea întregimei lui. Se dau drept prieteni și voitorii noștri de bine, rugându-ne să le dăm tot sprijinul. Mai târziu, când armata rusească eră nimicită pe câmpiile Bulgariei și când Marele Duce eră în primejdie de a cădea în mâna Turcilor, Românii — după cererea disperată a Ducelui — trec Dunărea și merg de-i scapă de o peire sigură. Mare eră bucuria tuturor Rușilor față de acest fapt demn de laudă din partea armatei noastre. Vitejia soldaților noștri le ridicase puțin moralul, le arătase în dea-

îiuns cum se câștigă victorii. Însu-și Împăratul Alecsandru nu putea să se stăpânească în a' admiră puterile desfășurate de Români. Nerușinarea, însă, la Ruși e ce-va în obicei și ferească-te D-zeu să intri în treabă cu ei. Ori unde Rusul își bagă coada, să știi că bine n'o să iasă. A te încrede în ei, este a-ți lua speranța înainte chiar de a ți-o pune.

De aceia noi, Românii, trebuie să tragem multe învățăminte din această purtare a Rușilor față cu noi, și nici o dată să nu-i credem pe cuvânt, căci la ei cuvântul n'are nici un preț, lăcomia și necinstea-i totul.

Am avut de atâtea ori de-a face cu ei, și nici odată n'am scăpat teferi. Așa la 1812 ei ne-au răpit Basarabia întreagă. Mai târziu, la 1856, nevoiți fiind de Puteri, ne-au înapoiat trei județe, dar gând bun n'au avut față de noi. Acum, la 1878, însă, în loc de a fi recunoscători față de jefele noastre, ei prin mijlociri doloase ne-au luat înapoi cele trei județe basarabene, ast-fel că Basarabia

întreagă țara cu atâtea dulci și scumpe amintiri pentru Români, trup și suflet cu Moldova timp de atâtea veacuri, ne eră răpită fără milă, și această hoțescă răpire se îndeplinea ziua înamiaza mare, la adăpostul nedreptății hotărâtă prin Congresul din Berlin.

Fie, ca această fapte neiertate să convingă în sfârșit pe toți Românii de bunătatea și drept-iubitoarea de creștini a provoslavniciei rusești.

Lăsând la o parte, însă, această durere încercată de Români prin deslipirea Basarabiei, să ne aruncăm acum o repede privire asupra marelor foloase, ce le-a tras țara noastră de pe urma războiului.

Legăturile de vasalitate cu Turcia, legături rușinoase și dăunătoare pentru poporul român, erau pentru totdeauna rupte. Menirea spre progres și civilizație a Românilor nu mai putea fi împiedicată de nimeni. Lumea recunoștea, în sfârșit, că românii nu și-au uitat datoria lor de a stă sentinela credincioasă

în contra barbariei asiaticelor năvăliri. Amorteala, în care au stat timp de două secole și mai bine, nu eră datorită de cât groaznicelor suferințe îndurate. Redeșteptarea la viață proprie națională începuse de mult și trebuia consfințită printr'o absolută neatarnare.

Anul 1877, a avut darul de a îndeplini cea mai mare dorință a Românilor, și în acelaș timp cea mai demnă de glorioșii lor strămoși. România trece de acum în rândul țărilor libere, dispune liber de bunurile ei. Ca și pe timpul marilor eroi, Ștefan și Mihai, ea devine respectată și ascultată de toți, Brațul ei, de acum, e o garanție puternică despre tăria ei. Datinele strămoșești nu mai sânt împedicate în desvoltarea lor.

Totul dintr'al lor e al lor și dreptul de preferință al altora s'a stins cu totul. Lumina și civilizația apusană pot de acum să-și ia sbor repede și în țara noastră. Aripele fericirii Românilor își iau avânt.

Iar noi, cei de azi, cari ne bucurăm de binefacerile unei țări independente,

cari ne îndestulăm toate trebuințele noastre sufletești la adăpostul acestei neatârării, datori sântem, ca nici-odată să nu uităm pe cei ce ne-au hărăzit aceste bine-faceri.

De la Vodă și până la ultimul soldat, care și-a vărsat sângele pentru patriamumă, toți trebuie priviți cu evlavie cuvenită unor sfinți, ce au propovăduit cu arma în mână și au îndeplinit dorința cea mai scumpă a Românilor. Toți Românii din acea vreme de pioasă amintire au lucrat și contribuit cu tot ce aveau la realizarea visului de aur a României.

Domnitorul nostru, cel mai Român dintre Români, sprijinit pe adâncă-i iscusință politică și militară pe de o parte iar pe de alta pe vitejii săi soldați, a dat lumii întregi probele cele mai vădite, că România își cere dreptul la existență neatârnată prin virtutea și meritele sale. Intre tron și popor eră acelaș gând, aceiași însuflețire, aceiași dorință: libertatea și neatârarea. De aceia întreaga armată ascultă orbește de ordinele

Domnitorului. Cuvântul țării era și al Domnului. Câtă abnegație din toate părțile! Cu câtă bucurie muriau soldații în luptă știind că după ei, că din sângele lor vărsat va renaște România liberă, independentă, că soțiile și fiii lor vor fi la adăpostul memoriei lor.

Iar Domnitoarea, mama soldaților, câtă bunătate nu a desfășurat pe câmpul luptelor! Cu câtă duioșie priveau Românii pe această bună Domniță, care alerga pe câmpul răniților, îi desmerdă și-i mângâia prin cuvinte înălțătoare, alinându-le chiar durerile morții. Cuvintele ei înnebuneau și aprindeau inimile Românilor așa de mult, în cât deși în ghiarele morții ei nu se gândeau de cât la țară și la câmpul de luptă.

Legătura devenea din ce în ce mai strânsă și nedespărțită, între Tron și popor, și de acum nimic nu va mai putea despărți pe Români de bunul lor Domnitor și de inimoasa Doamnă.

Dar și ceilalți Români, cărora starea lor nu le permitea de a merge pe câmp-

pul luptei, făceau sacrificiile cele mai mari pentru sfânta cauză.

Oamenii mari ai țării, sfetnicii Domnului, erau de o iscusință și un patriotism fără seamăn. Mai ales cei mai mari oameni politici ai României Mihail Kogălniceanu și Ioan Brătianu, desfășurau o energie cum rar se vede în istoria națiunilor. Sfetnicii credincioși ai Domnului și aleși distinși ai țării, ei nu pierdeau nici un moment fără să se gândească la binele și fericirea Patriei.

Toți erau în mișcare. Nici un sacrificiu nu se cruță pentru aducerea la îndeplinire a dorinței arzătoare a Românilor. Bărbații își părăseau lucrul lor și se puneau cu bucurie în serviciul patriei. Femeile, ele chiar se depărtau de căminele lor pentru a ajuta pe cei suferinzi, căzuți pe câmpul de luptă.

Intreaga țară eră într'un singur gând; gând dătător de viață pentru tot ce simțea românește. Această muncă amestecată cu entuziasmul sincer și nobil inspirat de la marea idee ce urmăreau, dădea țării noastre o înfățișare cu totul

solemnă, sfântă. Momente de acestea fericite sânt rare în istoria omenirii.

Așa s'au petrecut lucrurile la 1877-78; acestea au fost jertfele ce au făcut părinții noștri pentru siguranța noastră, a tuturor. Faptele lor să ne serve ca pildă sfântă nouă, cei de astăzi, cari le datorim viața și fericirea noastră.

Chipurile lor demne să ni le împlântăm în minte, și nici odată să nu-i uităm, ba din contră, să căutăm de a-i avea totdeauna ca un exemplu de virtute și patriotism.

Iar noi, strănși cu toții în jurul aceluiași ideal ca și al lor, legați de aceste pământuri de secole și deveniți a tot-stăpâni pe ele pentru tot-deauna cu prețul sângelui lor, să ne însuflețim și mai mult la amintirea virtuții vitejiei înaintașilor, și cu încredere în forțele noastre, să nu ne oprim nici odată până când nu vom îndeplini toate idealurile României de pretutindeni.